ADVERSVS IGNAVIAM, ET SORDES EORVM, QVI LITERAS HVmaniores negligunt, aut cõtemnunt, eò quòd nõ ſint DE PANE LVCRANDO,

Declamatio in Academia
Heydelbergenſi
ſub promotionem XIIII. Magiſtrorum pu
blice pronunciata XV. Cal. Martij.
Anno M. D. XXXV.

AVTHORE IOANNE
SINAPIO.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

MENRADVS MOLTHE
rus ad Lectorem.

Vt ſibimet uirtus eſt quàm pulcherrima merces
Quamlibet hic deſunt præmia digna ſibi.
Artibus humanis ſua laus ſic omne per æuum
Permanet, ut miſere barbara turba ſtrepat.
Has non liuor edax abolet, non ira Tonantis,
Quin illis uirtus iuncta ſub æthra uolat.
Hoc aliâs alij, tamen hæc oratio culta
Cultu multiplici laudeq; plena docet.

HVMANISSIMO VIRO, DOMINO IOHANNI LOCERO, MEDICINARVM DOctori clariſsimo, Principis Palatini ἀρχιάτρῳ, Patrono ſuo, Ioannes Sinapius, Græcarum literarũ Heidelbergæ Profeſſor, Salutem dicit.

EA TVORVM ERGA *me meritorum magnitudo eſt, Clariſs. Doctor: ea tua beneuolentia, bonitas, & humanitas, ut facere quæcũq; uelis, omnia ſumopere cupiã, & paratus ſim. Adeoq; magnum mihi beneficiũ accipere uidear, ſi quid uſu ueniat, quacũq; in re ubi tibi gratificari poſsim. Quare cum nudiuſtertius* ἐν τῷ νεοδιδασκάλου ἐπισημαίνειν *à me habita, quanquàm rudis admodum oratiuncula tantopere tibi placuerit, ut & eius relegendæ tibi copiam fieri petieris; & eandem in uulgus ædere, non præter rem ſtudioſorum adoleſcentum eſſe iudicaueris, occaſionem illam demerendi tui neutiquàm negligendam eſſe duxi. Præſertim quando fides etiam hoc mea poſtulat, qua pridem*

apud te dum adhuc decumberem, ſi quando melius, ut nunc, Dijs gratia, ualerem, in hoc argumento me declamaturum recepi. Nam ut ἀπολογία illa tum temporis à me pro bonis literis, aduerſum iſtum quiſquis fuit ſuperſtitioſe pium tibi reſcripta, neq; te iubente, neq; me ſciente ſit euulgata, ſatis opinor noſti. Quanquàm ſanè nec me cauſſæ huius pœnitEat, nec te ſpero pudeat. Vtinam enim bonas literas unquàm ſic diſcere nos poſsimus, quàm illas omnibus eſſe commendatas tu cupis. Verùm hoc ueritus ſum, quod in periculum uenire nunc quoq; ſentio. Ne qua illiteratus ego literarum patronus illis imperitia mea citius obeſſem, quàm prodeſſem. Siquidem ipſe met uideo nedum doctiores, quanto firmioribus argumentis, quantoq; ſolidioribus rationibus hæc cauſſa tractari poſſit, ſi quis & immenſam illam bonorum ſtudiorum utilitatem, neceſsitatem, uoluptatem quæq; comitatur eruditos ingenuam libertatem, & humanitatem ſcite cõmemoret & exponat. Quæ omnia mihi ne attingere quidem uacauit, utq; uacaſſet, nunquàm tamen, quæ mea eſt inſcitia, pro dignitate ſatis conſequi potuiſſem. Verum enimuero cum ea bonarum literarum hodie conditio ſit, ut propemodum nemo non præ quæſtuoſis iſtis Rabularum & circulatorũ ſtudijs, quæ πρόσ τ' ἄλφιτα faciant

faciant, illas poſthabeat. Omnino dandam eſſe operam cenſeo, quibuſcunq; illæ cordi ſunt, ne quid Reſpub. literaria propter id accipiat detrimenti. Quapropter & ego pro meo officio, humaniſſime Locere, puſilla hæc ante biduum à me publice pronunciata, tibi patrono literarum maximo, nunc priuatim dedico. Non quòd uel te digna, uel mihi ſatis facere uideantur, ſed quia tibi tantopere noſtram hanc opellam probanti, rem gratam me facturũ putaui. Proinde præſtantiſſime Doctor, hanc meam propenſam de literis, deq; te literarũ, literatorumq; omnium patrono benemerendi uoluntatem boni conſule; meaq; opera ubicunq; uſus uenerit, ut tibi deuinctiſſ. ſemper utere. Bene uale. Edelbergæ ex Contubernio Nouo, XIII. Cal. Mart. Anni M. D. XXX.

* ſ *

NVNQVAM SANE crediturus eram, Viri clariſſimi, ſi quis alius hoc abſenti mihi retuliſſet, ex hac noſtra tam exigua ſemper uiſa literaria pube, tot egregios eruditione iuuenes, Philoſophicæ laureæ candidatos, hoc tam calamitoſo tempore ſimul extitiſſe, præſertim quando & proximis, ut ita dicam, ludis, undecim in hoc certamine coronatos: & ut taceam, quos Anglica lues intercœpit, hac etiam, ſi Deos propitios habuerimus, æſtate nõ paucos adhuc coronandos eſſe conſydero. Verum, enimuero, cum iam XIIII. hoſce latus meum dextra, læuaq; claudentes, non oculis modo præſens, præſentes cernam, ſed ipſemet quoq; ut gnauos & ſtrenuos pugiles ueſtro ſuffragio huc aſcenderim laureaturus, non poſſum non uehementer & ipſis, & uobis, & omnibus huius harenæ ſpectatoribus congratulari. Siquidem hæc res, ſi quis illam recta ſecum ratione reputet, & hæc præmia ſic uti nuncijs demum qui optimo iure ſunt illa meriti, cogitet conferri, non leue profecto uoluntatis & ſtudij ueſtri erga bonas literas prouehendas, & horum ad eaſdem ſedulo diſcendas alacritatis, & amoris eſſe poteſt.

Et meo

Et meo quidem iudicio uix alio pacto bonarū artium ſtudia, quæ nunc omnium rerum ordine perturbato, tantum nō extincta uel graui atq; antiquo ſuo ueter no rurſus certe rurſus ſopita tacent, redaccendi uel excitari poterunt, quàm ſi ea primū maiores natu, quemadmodū uos facitis in honore, iuuenes uero in ſtudio, diligentiq; cura poſuerint et habuerint. Quoniam non magis uerū eſt Apollinis oraculū atq; prouerbiū illud, qd' uulgo dici ſolet, HONOS ALIT ARTES. Solus honor enim cū oīm honeſtarū rerum, tum præcipue ſtudiorū alimentū diſcentibus ſi deſit, illa nō aliter atq; corpora, quibus uictus ſubtrahitur, aut plantæ quæ non rigantur, ilico marceſcunt et emoriūtur. Diligētia uero et exercitatio, quæ uel præcipuā laudē ex adoleſcentiū ſtudioſorum uirtutibus merentur, ſola rerū oīm parandarū, & cōſeruandarum inſtrumenta ſunt. Atq; ut uos quidē ornatiß. uiri, iam non mediocrem ex hac insigni Athletarū noſtrorū uirtute laudem capitis & uoluptatem, quia ueſtro ſuorum potiß. præceptorū ductu, cōſilioq; curā ueſtrā ſua iuuantes induſtria, quales nūc ſunt, euaſere. Sic nō uulgaris opinor utilitas ad reliquos eiuſdem Gymnaſij ueſtri tyrones et cōmilitones noſtros, ſi ex horum æqualium ſuorum exemplo ſe comparantes itidem uires ingeniorum ſuorū periclitati fuerint.

ex eorundem laureatione reditura eſt. Adeo ut iam non ſui ſolum meriti, ſed publicæ quoq; utilitatis gratia, nec tam ſibi laudi & honori, quàm alijs exemplo & calcari publicum hoc uirtutis ſuæ præmium, quemadmodum fortium uirorum ius eſt, decerni ſibi poſcant. Sed quia, Præſtantiſſimi Viri, plerosq; uideo noſtra tempeſtate iuuenes ingenijs alioqui minime malis, ſolæ rei faciendæ cauſſa Muſarum, quas inopes aiunt deſerere, animosq; ſuos ab his ad alios Imperatores & Principes, unde ſtipendia ſperant largiora, temere transferre. Facturũ me operæprecium puto, ſi priuſquàm hoſce deſignatos noſtros inſignire pergam, pauca pro ingenij mei, & temporis anguſtia, de multibus eiuſmodi breuiter apud uos

PRO POSI TIO dixero. Dicam uero, q̃ illi illiberaliter & indigne mihi facere uideãtur, quicunq; à liberalibus artibus et diſciplinis lucri cauſſa uel abſtinent, uel deficiunt. Qua ſanè in re, cum me non lateat, quanto cum periculo tam diuerſis omnium auribus inſeruiatur. Et ego meæ mihi tenuitatis, & inſcitiæ ſolus optime ſim conſcius, & à uobis non extemporalem, ſed ad Demoſthenis alicuius aut Cleantis lucernas elaboratam orationem expectari ſciam. Nulla prorſus ratione, nulloq; modo ueſtris me uotis ac ſententijs parem eſſe uel reſpondere poſſe ſentio. Sunt tamen in

primis

primis duæ res, quæ præ cæteris mihi omnibus maximæ ſollicitudini ſunt. Vna quidem, procliuis illa plerisq; omnibus uitiorum magis quàm uirtutum in dicentibus obſeruatio. Altera uero ueſtra de me hactenus ita benigne magnificeq; concepta nūc demum, ut uereor, ridicule fruſtranda ſpes & expectatio. Quapropter à principio uos oēs Beniſſ. Viri, uehementer oratos iam uolo, ne antiquā illam ueſtram beneuolentiam & facilitatem, qua alios, qui hoc officio quo nunc fungar ego, ante me defuncti ſunt, omnes audire conſueuiſtis, in me nunc primum claudere uelitis. Neue genus aliquod orationis ornatius elaboratum, quale defæcatiſſimas ueſtras aures, & hunc locum merito deceat, ſed quale à perquàm tenuiter & citra iudicium in rhetoricis uerſato, requiri debeat, exigatis. Aedificabimus, ut Plautus ait, pro noſtris opibus mœnia, quæ utminus capiant ueſtram magnificentiam non omnino, nihil tamen, niſi me ſpes mea fallit, uel hoc ſolo nōie qđ breui exædificabūtur ueſtrā delectabunt humanitatem. Aequis auribus atq; animis, ut cœpiſtis, operā ueſtram mihi porrò dare pergite. Principio ſanè uiri iuuenesq; doctiſſ. ſi mihi res ſit cū illo genere hominum, qui neſcio qua inexpiabili nuper inſania, diuina humanaq; omnia miſcētes, omnes omnino lite

ras è medio ſublatas & extirpatas uoluerunt, unum me hercle uerbum non commutarem, quoniam & aquam, ut aiunt, inaniter me ſumere, uerbaq; mortuis me facere ſcirem. Nunc uero quando & eos habeo Dijs gratia Iudices, qui maximi ſemper literas literatosq; facere conſueuerunt: & illos auditores, qui quantum diſtent æra lupinis, non ignorant libere quæcunq; ſentio, proferendi poteſtatem mihi conceſſam eſſe puto. Neque adeo primo iam ſtatim in limine diffiteor aut diſsimulo quàm diuerſa prorſus & impar ſit propoſita merces & fortuna iſtorum de quibus nunc loquimur ſtudiorum, & quarundam rerum aliarum noſtro tempore ſectatoribus. Etenim nimis quàm patet quàm longo nunc illa cenſerint & reiecta ſint interuallo, ab eo qua merebantur ac debebant, et apud ueteres etiam ſolebant haberi loco. Quoniam artes liberales colere priſcis illis ſeculis maximorum imperatorum ac potentiſsimorum regum erat prouincia, ſoliq; principes, ſoliq; ingenui ac nobiles quibus per ocium ac res alias licebat his operam nauabant. Vnde dictæ quoq; ſunt artes ingenuæ ac liberales. Homines ignobiles autem propter obnoxias miniſterijs ſordidioribus conditiones, ad res tam præclaras & egregias non admittebantur. At nunc eaſdem uix

uſquàm

uſquàm uideas abigi lõgius, uix uſquàm faſtidiri ma gis, atque in aulis & atrijs principum, procerum, & magnatum, uix uſquàm magis exulant, algent aut eſuriũt Muſæ, Muſarumq; cultoribus, eò ſæpe rem redire cernimus, ut niſi ſit illis aliunde proſpectum, uix quo tegantur aut amiciantur, aut quod edant habere poßint. Cum contra, barbariſsimos quoſque & opibus & honoribus augeri uideas, principum regumq; conſilijs atque conuiuijs intereſſe, purpura ſericoq; ueſtiri. Cenſus, redditus, ac uectigalia ſua ſtatim quotãnis capere. Summa denique rerum copia uoluptateq; frui. Fateor Auditores Optimi, fateor hæc omnia, & his etiam inæqualiora fieri, & indigniora, tantoq; crebrius & amplius in ſtudijs literarum, quanto minus uel à fortuna pendent illa, uel cum diuitum luxu conueniũt. Sed quoniã ut Satyricus inquit, Omnibus in terris quæ ſunt à Gadibus uſq; Aurorã & Gangen pauci dinoſcere poſſunt Vera bona atq; illis multum diuerſa remota Erroris nebula. Non eſt Auditores, ut idcirco ſtatim literas contemnendas eſſe putetis, in precio, quia uulgo non habeantur. Etenim nunquàm tam bene cum rebus humanis actum eſt, ut optima plurimis placuerint. Et ea perpetua multitudinis indoctæ conſuetudo

Nullum seculum fuit unquam tam felix quo optima a pluribus placuerint

fuit ut optimis peßima prætulerit. An neſcitis gallũ gallinaceũ cum ſtercorariũ uerrens, nitidam reperiret margaritã, omnibus gẽmis hordei granũ reperire maluiſſe. Aut eſſe temere nata creditis prouerbia, Nihil graculo cum fidibus, & Nihil cum amaricino ſui? Credite naturã ſic cõparaſſe, ut quo quicq; præſtantius eſt ac nobilius, hoc magis illud è conſpectu uulgi remouerit & abſconderit. Et quo quicq; deterius eſt, hoc magis illud à prauis expeti. Semper enim aſinus ſtramen quàm aurũ mauult. Quamobrem apud Platonem Socrates hoc in primis ſapienti fixum decretumq; uolebat, ne quid opinione uulgi commoueretur, immo ſuſpectum haberet, quicquid arridere illi ſentiret. Velim autem per uulgus nõ homines, per pauculos uos intelligere ſub quorũ pannis ſæpe plus latet ſapientiæ, quàm ſub tetricis barbatorum philoſophorum pallijs. Sed quoſcũq; gnauos & brutos homines, ſi modo nõ fungos aut truncos appellare potius conuenit, quos à Muſarum foribus, ut profanos etiam repellit Horatius, etiamſi longißimis titulis ac ſplendidißimis ueſtibus exculti toti gemmis & auro rigeãt. Quoniam, ut dici ſolet, Simia ſemper ſimia, quantumuis purpura ueſtita. Multo igitur aliter Ornatiſs. Auditores rerũ precioſarum ratio uobis ineunda eſt, & longe alia uia hæc

res

res reputanda. Nec ſtatim bonum dicendum quicquid fracti ciceris probat aut nucis emptor. Neq; rurſus uile putandum quicquid ignauis uentribus non placet. Iſti quoniam ex quæſtu rerum omnium precium ſtatuunt, id demum eſſe bonum putant et magnifaciendum, quod magno cum lucro coniunctum eſt, quale quale ſit alioqui, ne tantillũ quidem curantes illud unum utile, illud expetendum, illud ab incunabulis diſcendum eſſe cenſent. Horumq; pueri tum demum recte docentur, ſi quemadmodum Horatius ait, longis rationibus aſſem.

Diſcant in partes centum diducere: ut ſi rogatus filius Albini, quid de quincunce remota uncia ſuperat, reſpondere trientem poſſit, heu hic rem ſeruare poterit, inquiunt. Deniq; ut quibus oculi ſunt glaucomate uitiati, quicquid occurrit, glaucum eſt. Ita illis, quia ſemel lucri cupiditas eorum animos obſedit, quicquid probaturi ſunt lucri colorem referre debet. Vos uero longe diuerſum καὶ δὶς διὰ πασῶν ab illis diſſentientes, iudicabitis. Vos eo impudentiæ nunquam uenietis, ut quod honeſtum, rectum, & laudabile ſemel eſſe cognoueritis, id turpi lucro, quemadmodum illos facere non pudet, poſtponatis. Imo ſi uobis ipſis, id eſt, bonis uiris digne facere uolueritis, non ſolum pecuniam, ſed famam

inſuper & uitam in diſcrimina ponetis, ut eo bono potiamini. Sic Cratetem theſauros ſuos omnes abieciſſe in mare legimus, ne quid libere philoſophari uolenti, faceſſerent moleſtiarum. Sic Democritus ipſemet oculos eruiſſe ſibi ſcribitur, ne quid quod à philoſophando poſſet auocare, uidendi per illos occaſionis eſſet. Et ſi quis ex antiquis illis mortalibus, quando fruges nondum fuerant inuentæ, adeſſet nunc & perſuadere nobis cuperet, Cereris munera non eſſe tanti, ut propter illa relinquendæ glandes eſſent; an non omnes illum haberemus deriſui? Et ſi quis Indus aut Arabs, aut ex nuper repertis inſulis aliquis ad nos ueniret, uitrea illa ſpecula noſtra, quibus illic carere dicuntur, auro à nobis redempturus. An non ſtulti uideremur ſi commutationem illam recuſaremus? Item quis ut gemmas acciperet, ſilices relinquere nollet, nonne κεφαλὴν ἄνευ ἐγκεφάλου diceretur habere? Quod ſi igitur parum prudenter faciunt qui glandibus fruges, aut ſpeculis aurum, aut ſilicibus gemmas poſthabent. Quonam pacto ſapere putabimus eos, qui bonas literas & artes, precioſiſsimos Muſarum theſauros utiliſsimæ rei, pecuniæ non anteponunt. In prouerbium abijt ſtultitiæ mortuus Adonis apud poetriam Praxillam, quia inter res

precioſas

precioſas in hoc mundo à ſe relictas, cucumeres nu merabat & mala. Quanto Dij boni ſtultiores iſti ſunt, qui tenue lucellum non ſolum inter bona referunt, ſed etiam liberalibus artibus præferunt? Nunquam igitur committetis, o iuuenes, ut hæ literæ, quibus hæc uita noſtra nihil neque preclarius, nec admirabilius habet, ideo uobis neglectui ſint, quia propter inſcitiam & non intellectum precium earum paruifaciunt eas ſtolida quædam uentris mancipia, in quibus neque iudicium, neque conſilium, neq; ratio, neq; ullus denique uel amor honeſti uel uirtutis intellectus ſentiri poteſt. Et qui, ut uno uerbo rem omnem complectar, nihilo plus de dignitate literarum adeoq; rerum expetendarum omnium quàm uel cæcus de pictis tabulis, aut ſurdus de numeris muſicis iudicare poſſunt. Multo uero minus unquàm committetis, ut quas ſemel ut bonas expetendas eſſe merito probaueritis, eaſdē aliò praua lucri cupiditate depulſi, turpiter paulo poſt deſeratis. Le nonū fortaſſe farinæ mos hic probetur, non uiris bonis. Apud illos potior haberi ſolet, qui prior ad dandū eſt. Apud uos nihil uirtute, morumq; probitate prius eſſe debet. Potius hoc itaq; ꝙ ipſamet ratione ueſtra teſtante iuſtius & uobis dignius eſt, cogitate, ſummā potius inopiam & extremā pauptatem cum

ſtudiorum fructu perferēdam bonis eſſe, quàm cum earundem iactura pecuniæ ſeruiendum. Quia quorum omnis ratio & cogitatio in quærenda ſola pecunia conſiſtit, illi citra cōtrouerſiam hominum omnium qui uiuunt, infelicißimi ſunt. Et moleſtias quas in paupertate fugiūt, in diuitijs ſexcenties inueniūt grauiores. Perinde ac qui fumum fugientes, imprudenter incidunt in ignem. Valdeq; adeo ſe fallūt qui quaſcunq; ob cauſas, maxime uero ut commodius & minori cum ſollicitudine uitam ſuam tranſigant, opibus ante congerendis, quàm literis diſcendis, è quibus tamē uitæ rationes tanquàm ex fontibus hauriendæ ſunt, inuigilant. Aut qui melius tum ſe libris operam daturos ſperant, quando theſauris per fas & nefas undiq; comportatis, omnes iam loculos, ſaccos, & arcas impleuerint. Primum enim ocium, tranquillitatem, ſecuritatem & fœlicitatem præſentem ſtolidi perdunt, & eam quam futuram ſperant maiorem, planè nullam conſequentur. Citius enim mare uitem ferat, quam diuitiæ talibus ocium pariant. Deinde ut plurimum quies et tranquillitas adſit, & ſupellectilis, librorumq; copia maxima parta ſit, & nihil illarum rerum omniū deſit, propter quas pecuniam ante parandam eſſe putauerunt. Tamen diſcendi uoluptate, quæ nō minus quàm forma

cum

rum ætate ſolet deflorescere, ſimulq; facultate quæ longo ocio non minus q̃ uires corporis eneruatur, deſtituuntur. At qui curis oībus eiuſmodi ſoluti, cæteriſq; negociationibus uacui, neq; lucrũ, neq; quæſtũ, neq; quicq̃ aliud ingenio liberalis hominis indignum ſpectarint, ſed eiecta ex animo omnis deſperationis ſolicitudine recta fortiterq; dum curent, ut aiunt, genua, uirtutis iter fuerint ingreßi, hanc ſolam ſibi præſtituentes metam & ſtudiorum atq; laborum ſuorum finem, hi ad omnes poſtea ferendos fortunæ ſeu proſperæ ſeu aduerſæ flatus uela commode uertere nouerunt. Nam & malorũ procellas, utcunq; grauiter ingruant, palma magis inuicti ſuſtinere: bonis uero cum ſapiente animi moderatione ſobrie ſemper uti didicerunt. Iam cũ non raro uſu ueniat, ut quæ ſummo labore, ſudoreq; quæſita, corraſaq; uelut unciatim longo tempore adſeruata ſunt, una ſæpe hora pereant uniuerſa, dum uel clam ſubtrahuntur à furibus, uel ui eripiuntur à latronibus, uel extorquentur à Magiſtratibus, immo cum non ſolius ſæpe pecuniæ, ſed omnium facultatum damnum ſit faciendum, ut fit in incendijs: aliquando etiam uitæ ipſius ut in naufragijs, in direptionibus urbium. Cunq; tot ſint caſus, quibus parta tot annis bona dilabantur, idq; ingratis, & ſine omni prorſus commodi uel uti

litatis ullius recipiendæ ſpe, cur ubi hæc animaduertis, eaſdem incertas, fluxas, & momentaneas opes præ tanto fructu, ac nunquàm perituro bono, uitæ, ſalutis, ac dignitatis tuæ, quã ex honeſtiß. optimarũ literarum ſtudijs rectißime inſtituere, ſeruare, tueri, & augere potes, non poſtponas? Cur hac tantulla iactura tam ingentem, & inſperatam bonorũ omnium μυρμηκίαν *redimere nolis? Vt interim nõ addam, quod Græcus Senarius habet* σοφίαν ἐστὶν μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον, *quod Bias Prieneus eſt teſtatus, capta patria, bona ſua omnia ſe ferre ſecum inquiens: quodq́; multis exemplis edoceri poteſt, literas eiuſmodi theſaurum eſſe, quem neq; fures compilare, neq; inſidijs intercipere, uel auferre ui latrones, nec bella, nec incendia lædere, nec inuidioſa deniq; uetuſtas conſumere poteſt. Quàm uere prudenter, & opportune Comicus* PECVNIAM *in loco negligere, maximum interdum eſſe lucrum dixit? Quàm ſapienter & rectè fratrem ſuum monuit Aſcræus ille ſenex,* μὴ κακὰ κερδαίνειν κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν? *Quid hic omnibus notas ueterum Romanorum hiſtorias commemorem? Quid recitem Publicolas, Aemilios, Fabricios, Attilios, Curios, Scipiones, Scauros? Quid heroicos animos, quibus honeſtatem cunctis*

diuitijs

diuitijs in ſumma paupertate antetulerūt? Quorum alij fictilibus è uaſis rapa cœnarunt, alij ſuis manibus humum proſciderunt, alij nec unde filias dotarent, habuerunt, alij nec unde ſepelirentur reliquerunt. O uere uirtute diuites heroas: O omnibus Crœſis, Craßis, Tantalis, & Midis ditiores. Hinc ô iuuenes exemplum capite, hos uiros ob oculos ſtatuite, hos intueamini, hos imitemini, hos exprimite. Relinquite turbam illam ignauam, pecudum magis, quàm hominum uentris clientem, & pecuniæ mancipia. Puriß. & amplißimas artes ac diſciplinas nullius fœda lucri ſpe uel ſorde contaminate. Nolite quod propter quæſtus ſpem ſequi non decet, propter eiuſdem fruſtrationem relinquere. Sed ut nemo non ſitim tolerare, quam cum periculo ſciens aconitum, uel cicutam bibere mauult. Vtq; nemo non uel apud Scythas paxillo nudior, ut dicimus, agere quàm prudens Neſſeo ſanguine tincta, quemadmodum Hercules amiciri ueſte. Sic nemo ueſtrum qui ſibi recte conſultum cupit, non quiduis potius, non extrema queuis & termeria mala perferre ac perpeti, quàm cum tam immenſo quod literarum & uirtutis contemptū, neglectumq; ſequitur diſcrimine, detrimentoq; uiliſsimum quæſtus ſtudium ſequi decernat.

Nihil hic, ita me Dij bene ament, optimi iuuenes, amplificandi cauſſa, quemadmodũ Rhetores ſolent, addo, ſed omnia illa, quæ audiuiſtis, ita ut dicta ſunt, ſentio, & uobis tanquàm Sibyllæ folia credita, perſuaſaq; cupio. Nam ſi quid exornandi cauſſa dicere aut poſſem, aut uellem, quantus hic mihi, quantus Dij boni campus in diuites inuehendi pateret, quas non ex Satyricis eorum hypotypoſes expromere licerer, ut macilenta facie pallerent, ut edere uel bibere quod habeat præ tenacitate non auderent, ut mota ad lunam trepidarent harundinis umbram, ut inhiarent, indormirent, immorerentur auro. Similiaq; alia infinita? Quas ediuerſo ſecuritatis & hilaritatis in paupertate laudes, quas uirtutes, quæ fortia facta, quot ſapienter dicta Philoſophorum, quot apophthegmata & prouerbia, quot Poëtarum ſententias, quot ex ſacris, profaniſq; libris encomia promi poſſent? Quanta porrò dicendi feneſtra, quanta copia, quàm fœcunda ſeges, quàm ampliſſima materia, denſiſſimaq; ſylua laudum ſe ultro aperiat, ipſam adeo uel obiter ſaltem prædicare uolenti uirtutem? Quæ ſi quod, ut Plato in Phædro dixit, manifeſtum aut uiuum ſui ſimulachrum, quod in oculos noſtros incurreret, exhiberet δεινοτάτους ἂν παρεῖχεν ἔρωτας. Et dubio procul haud aliter

quàm magnes ferrum, quàm Cecias nubes ad amorem ſui nos eſſet attractura. Quàm poſtremo commoda & huic loco penè neceſſaria fuerat liberalium ſtudiorum cum mechanicis opificijs, & mercenarijs quæſtibus collatio, ut hi ſolis exercentibus utiles, illa toti Reipublicæ ſalutaria: hi à ſolis ualentibus, illa et à ſenibus & ab ægris tractari poßint. Immo in ægritudinibus cum animi, tum corporis penè ſola & ſumma ſint remedia, maximeq; urgeant & augeantur, cum in quæſtuarijs artibus, quicquid ante partum ſit, inſumatur, ut omnibus alijs rebus dediti ſerui ſint, et tanquàm captiui, ſolius uero ueræ Philoſophiæ profeſſores liberi ac domini. Nam omnes, ut ait Cicero, qui aliquid ſcire uidentur, tanq̃ domini timeri ſolent. Aſt hæc et his ſimilia omnia ne prolixitate uobis moleſtiam adferam, ſciens prætereo. Hoc ſolum ago, ne quis uel praua opinione uulgi, uel peruerſa cupiditate diuitiarum, uel inani metu paupertatis tanquã ueris rationibus deceptus, honeſtiß. diſciplinas & artes, ipſamq; adeo uirtutem negligentius: ut plerinq; hodie faciunt, perſequatur. Nec inſuper multis rationibus oſtendere uobis, aut probare laboro, cur liberales artes, & regina illa diſciplinarum omnium præpotens, & glorioſa Philoſophia uirtutum numero comprehendendæ uideantur. Hoc enim ita

tuos ut ſolem terramq; noſſe, nihilq; de hoc planè du bitare confido. Quis enim adeo deliret, ut quum pu teũm aut ſtagnum, riuulũ aut fluuium aquæ appellati one dignetur, ipſum porrô mare, in quod omnia flu mina uelut propriam ſuam ſedem confluunt, aquam eſſe neget? Quis prudentiam, fortitudinem, tempe rantiam, liberalitatem, iuſtitiam, modeſtiam, uirtutes eſſe confeſſus, omnium earum fontem, & ſcaturigi- nem Philoſophiam, uirtutem eſſe diffiteatur. Prete- rea ſi ea in quoq; animalium præcipua uirtus eſt, in qua cæteris potiſsimum præſtat, ut in leone magna- nimitas, in equo uelocitas. Homo porrô ſola rationis & ſcientias percipiendi facultate cæteris anteſtat, cur ſcientias & artes eſſe uirtutes non credamus? Ego uero auditores ingenuas artes non modo uirtu- tes, ſed tanto uirtutibus alijs eſſe dico maiores, quan to uir ſapiens & doctus, prudentia, cõſilio, ingenio, & eruditione hominibus imperitis antecedit. Ante cedere autem illum tantoq; alijs prælucere, quanto ipſi homines animi, rationis, ingenijq; dotibus ani- malia bruta ſuperant & excellunt. Artes ſunt igi- tur, iuuenes, ſolæ hominis propriæ. Solo liberalium artium beneficio magis quàm uel ratione, uel oratio ne bruta uincimus. Quoniam & inſectis, & qui- buſdam alijs eſſe rationem, & aues humanis loqui

uocibus

uocibus experimur. Artes uero nullus pſitacus, nulla pica, nullus elephas imitabitur. Artibus igitur animos ueſtros & neruos intēdite. Artibus diu noctúq; incumbite. Quid enim omnium artium mater SAPIENTIA, quid aliud quàm diuinū donū, adeóq; ipſorum Deorum inuentum eſt? Quæ nos primum ad religionem, deinde ad iuſtitiam & æquitatē, tum ad modeſtiā, magnitudinemq; animi erudiuit. Quæ per diuinas illas artes ab animo noſtro inſcitiam tanquàm ab oculis nebulam & caliginem diſpulit, ut omnia ſupera, infera, prima, ultima, media uideremus. Hac tanta, tamq; ſublimi uirtute quid uſquàm optabilius? quid præſtantius? quid homini melius? quid homine dignius? Ab huius ſtudio quiſquàm hominum tam uecors aut inſanus erit, qui ſordida lucri cauſſa deſciſcat? Aut eſſe ne homines poſſunt tam deprauati, aut peruerſo iudicio, tam impudente, & inuerecunda fronte, qui ubi tam admirabilis omnium rerum diuinarum & humanarum, totiusq; naturæ uis cognoſcenda propoſita eſt, etiam quæſtum inſuper deſyderent? Reuocate quæſo in mentem eam Rempublicam, quæ tempore Lycurgi apud Lacedæmonios erat, quando nullus pecuniæ, nullus auri argentiue uſus erat. An non putatis illos etiam homines fuiſſe? æque

etiam aut non paulo melius ac nos uiuere potuiſſe? Nec apud Lacedæmonios ſolum, ſed Indos, ſed Troianos, ſed Scythas etiam. Quos cum Philippus uiciſſet, & uiginti millia puerorum ac fœminarum cepiſſet, pecoris item magnam uim, auri argenti uero planè apud eos nihil inuenit. Pudebit nimirum, pigebitq; uos beluarum iſtarum quoties illa cogitabitis. Dici, me hercule, uerbis nunquàm poteſt, quanto odio reprehenſione & uituperatione, quanta execratione & deteſtatione digna hæc tam fœdæ ignauiæ turpitudo, ſtrenuo liberoq; & erecto animo ingenui hominis mereatur exiſtimari. Splendidiſſimas optimarum ſcientiarum dotes non propter uenuſtatem formæ conſeruandam, non propter uires corporis augendas, non propter bona ſanitatis & ualetudinis tuenda, ſed uiliſſimum lucrum, ſed ſcelerum & flagitiorum materiam, ſed omnium malorum irritamentum pecuniam parandam relinqui. Eutrapoles olim quos grauiſſime uolebat ulciſci, diuitiis obruendos putabat, ut inanibus metibus, curis, ac ſollicitudinibus macerarentur. Qua quæſo pœna nunc iſtos ſi uideret afficiendos iudicaret? qui quod ipſe grauiſſimum ſtatuebat ſupplicium, non modo ut malum non horrent, ſed ut ſummam uoluptatem & honorum faſtigium tota mente uelis & remis expetunt.

At

Atuero, benignißimi auditores, ferenda fortaßis aliquo modo, quamuis iniquißima literarum illa calamitas poterat uideri, ſi penes inertes & ſtolidas illas pecudes, & imperitos aſinos conſtitiſſet. Neq; enim ſi ulterius progreſſa non eſſet, magnum adeo miraculum uideatur homines craſſos & inſulſos, qui uix inguinis & capitis, ut dicitur, diſcrimina ſciunt, nobilißimas artes propter ſolam bonitatis & honeſtatis ſuæ dignitatem non admirari. Sed eadem hac imperitiæ ſtultitiæq; larua perſonatos eſſe magnos etiam Sophos plerosq;, quibus præ ſapientiæ faſtu & inani eruditionis perſuaſione tantum non ilia rumpuntur. Hæc nullis unquam Satyricis aut inuectiuis ſatis deteſtanda dementia eſt. Quo enim alio doctißimi uiri, doctißimi iuuenes, quo alio nomine cenſendi uobis ueniunt quidam noſtro tempore Doctorculi, prouidi uidelicet homines, quibus & in ſapientißimo iuris, & elegantißimo medicinæ, & quod nefas erat cogitatu, nedum dictu, in ſacroſancto theologiæ ſtudio, nihil dies & noctes aliud in ore linguaq; uerſatur, nihi crebrius dicitur, ſcribitur, aut clamitatur, quàm illa, utq; ſic loquar mendicialis uox De pane, De pane, De ſolo pane lucrando. Digni per Iouem, per omnes omnium artium præſides deos ac deas digni erant, quotquot

ſunt huiuſmodi lucratores, qui perpetuo nihil aliud quàm fœnum pro pane cogerentur eſſe. Scilicet hic eſt acutiſsimus ille ſtimulus, quo nobiles & ingenui ſtudioſorum adoleſcentum animi ſunt ad incomparabiles Iuris, medicinæ, theologiæq; facultates excitandi. Scilicet hoc eſt uehementiſsimum claſsicum illud, quo ad certamen literarum fortiſsimus quiſq; miles eſt inflammandus. Hic ſcopus, hæc meta, hic finis liberalibus ingenijs, & ad uirtutem natis eſt præfigendus. Hic fructus, hoc præmium, hæc merces honeſtiſsimorum laborum propoſita uel expectanda? Pudeat obſecro & pigeat uos, o integerrimi Iuuenes, incorruptiſsimas aures ueſtras tam ſordidis præclariſsimarum ſcientiarum æſtimatoribus præbere. Sic Sartores, ſic Sutores, textores & fullones artes ſuas uenditent. Sic Cerdones, et ruptarum crepidarum refectores opificia ſua laudent. Sic Cupediarij caupones & lenones quæſtus ſuos prædicent. Artes nobiliſsimas inquam, artes cum potiſsime animi dotes ſint, tanto bonis corporis & fortunæ præcellentiores oportet, quanto animus corpore præſtantior eſt. Diuitiæ quæ ne conferendæ quidem cum tam eximiarum mercium precio, atque ut prouerbio dicimus, Ne decima quidem Syracuſanorum pars ſunt, non ſolũ hinc non præcipue quærendæ

de, uerumetiam ultrò ſi affluant non diligendæ uel amandæ, ſed ne cogitandæ quidem ſunt. Prob deum immortalem, poſſe ne quenquam adeo deſperatum uiuere, qui in tam innumerabili & oculis non comprehēſibili hominum multitudine, quos diuino munere quotidie uidemus ali, ſe quod edat aut bibat habiturum, diffidat. Quin ille, dum unus obulus adhuc ſupereſt ilico reſtim emit, & inſatiabiles iſtas fauces & inexplebilem gulam ſtrangulat & ſuffocat. Quod ſi qui merces uitiant, aut adulterant numiſmata, ſupplicio digni per leges decernūtúr, ſiq; puniuntur qui mentiendo uel obtrectando nonnihil hominis alicuius opinioni uel famæ detraxerint. Quas non merebantur pœnas iſti, qui laudatiſsimas & ſynceriſsimas artes tam turpiter & ignominioſe pro leui ac uili quæſtu uitiantes, pro lucrando pane uænales proſtituunt. Hi nimirum ſunt de quibus ſapientiſsimus ille rex Solomon dixit, Qui feſtinat ditari, non erit innocens. Reſpicit in iudicio perſonā, & pro bucella panis deſerit ueritatem.

Præterea, ſi omnino De Pane lucrando tantopere ſollicitos eſſe oportet, quin exercere potius mercaturam, unde non modo ſat panis, ſed plus quàm ſat piperis, croci, cynamomi, reliquorumq; omnium aromatum ſuppetit, quàm eximias adeo

& glorioſas diſciplinas pro ſua libidine cauponari diſcunt? Et hercle quandoquidem lucrum quærere in animo eſt, nuſquàm illud citius, nuſquàm uberius, nuſquàm minore labore ac induſtria, nuſquàm magis propitio deniq; Mercurio, quam mercimonijs peregrinis importandis ac reuendendis inuenitur. Quid enim inſulſos illos panarios lucratores pilo ue ego ſordidiſsima mercatorum & inſtitorum fece meliores putem? Nil dico durius, ſed utinam non ſint deteriores. Si habitum enim qui cauſidicũ uendit mutes, & animos eorum nudos ſpectes, male uereor, ne quiſquis æquus iudex es, longe infra omnes infimos homines, & hoſtiatim quoque panem mendicantes eos collocaturus ſis. Nam qui hac lucrandi panis æſca captus ullam diſciplinam honeſtam ſequitur, neq; eam propter coniunctæ uirtutis finem ſic amat, ut ſi nullus inde teruncius accederet, unquàm tamen eam proſequi uellet, eum nunquam fore quem ſe profitebitur credatis. Etenim neque quicquam prorſus à uiliſsimo quoq; cerdone differet, neq; alio loco literas aut artes quàm uel ſutor corium, uel Cerdo pelles habebit, uendet, reuendet, ubicunq;, cuicunq;, quocunq; modo, quoties, quantumuis exigua ſpes doloſi refulgeat nummi, nihilq; deniq; penſi præter ſolam habebit pecu-

niam,

niam, pietas, æquitas, ſanitas, lucro ſeruire cogentur, quatenus id non ſperabitur, nihil operæ adhibebitur. In ſumma quod dicitur, Nihil erit ſani. Non quidem inficias eo iureconſultum aut medicum honeſte diuitem eſſe poſſe. Cur enim qui bonis literis bene inſtitutus, omnibus rebus bene didiciſſet uti, opibus etiam recte frui non poſſet? Sed hoc aio, profeßiones illas artium tam ſublimium nobiliores & excelſiores eſſe, quàm quæ propter uilißimam mercedem pecuniariam ſint uel diſcendæ uel expetendæ. Nec porrò mihi quiſquam hic lucripetarum illorum obganniat. Nihil intereſſe uel referre quo nomine uel titulo iuuentus ad diſcendas facultates illas alliciatur, dummodo diſcantur. Plurimum enim auditores, quod hos ipſos clarißimos uiros, celeberrimos harum profeſſores, hic circumſidentes teſtor, plurimum refert. Teſtabuntur Theologi, teſtabuntur legum, medicinarumq; conſulti, neminem uel ſyncere docere, uel fideliter conſulere, uel diligenter mederi, uel ullum deniq; artis ſuæ officium recte facere poſſe, niſi uirum integrum, & ardentißimum, ſummæ honeſtatis amatorem. Quid enim quid in rabulis & circulatoribus illis quibus animus totus in crumena eſt, quid in illis bonæ mentis obſecro quid eſſe credam. Quos ſi ad uiuũ excutias,

quibus ſi cutem ut ſerpentibus leberidem detrahas nihilo plus inuenias integritatis aut bonitatis in illis quàm frugum in terra ſpinis ac ſentibus occupata. Nam quomodo ille rectum uitæ ſuæ curſum teneat, quem impetuoſiſſimus auaritiæ fluctus, & ſæuiſſima lucri procella ui abreptum ac tranſuerſum iactant. Cuius etiam ſomnos & illa per quietem uiſa, impotentiſſimæ ſordidarum cupiditatum cogitationes perturbant. Nihil eſt, nihil uſquam eſt tam occupatum, tam multiforme, tot ac tam uarijs affectibus conciſum ac laceratum quàm mala mens. Atque ut unus & item alter ſumat interdum uultum boni uiri, & aliquandiu ſe frugi ſimulet. Eſto tamē, ut primum in periculum uenire, pecuniam timebit, redibit ad ingenium, & ut prouerbio dicimus uerißimo, Semel ſcurra, nunquàm paterfamilias. Non immerito ſanè Quintilianus auerſatur lectorem ſibi dari quid ſtudia referant, cōputaturum. Ipſam enim eloquentiæ imaginem mente concipi uult, & reginam rerum orationem ante oculos poni, fructumq́ non ex ſtipe aduocationum, ſed ipſo animo & contemplatione ac ſcientia peti, eúmq; perpetuum, nulli prorſus fortunæ ſubiectum. Porrò quam aliam cauſam ſi hæc non eſt, eſſe putatis, Eximij Viri, cur

aut

aut tot in omnes diſciplinas ineptiæ, tamq; nefarij abuſus inuehantur, aut tam præpoſtero ordine omnia nunc ab Adoleſcentibus diſcantur. De priore uitio ineptiarum & abuſuum, quoniam totus hic dies mihi non ſufficeret, ne uel beneuolentia ueſtra nimis abutar diu, uel ineptus ipſe uidear, qui temporis rationem non habeam, nunc dicere ſuperſedeo. Quanquàm quid & quantum dici non poſsit ſolum, ſed merito debeat, ipſi, ni fallor, qui cum his monſtris, tanquàm lernæis hydris quotidie conflictamini, melius quàm fortaſſe uelletis, intelligitis.

De altero, quoniam non alia in re hodie frequentius peccatur, & nihil emendatu magis neceſſarium eſt, pauciſsima quidem ea qua hucuſque facilitate ueſtra me tuliſtis, ut dicam, permittite. Vt qui domum ædificaturus eſt, primum materiam rudem cædit, dedolat, leuigat, & expolit. Deinde calcem conuehit, & aquam, & harenam, lapides item quadratos, & ad normam exciſos, & cœmēta, quibus ad facturam utatur, & lapides etiam ordinarios, ſic enim uocantur, qui non ad perpendiculum reſpondent, ſed tamen ordine coagmentantur. Poſthæc fabricæ manus admolitur, fundamenta iacit, & ingentem ſub ſydera molem extruit.

Poſtremo tectum, ſupremumq́; imponit faſtigium. Sic omnino credite mihi iuuenes, res noſtra cum ſtudijs literarijs habet, neceſſe eſt, ut qui uelit non ridendus in quacunq́; ſtudiorum facultate artifex euadere, primum diligenter diſcat orationis uim; & intelligat, & recte, prudenter, apteq́; dicere poſſit, eaq́; uſu & exercitatione firmata in promptu habeat. Quid enim ut ſcias, ubi fornax ſit calcaria, & quantum calcis opus ædificaturo tibi ſit, ſi non cum uſus poſtulat, ad manum habere poßis. Præparanda mox & morum priuatorum, & domeſticorum, & publicorum rectæ rationis reſpondens, gnomoni cognitio, quam partem Philoſophi uocant ἠθικήν. Nec interim negligenda φυσικὴν, cœli, naturæq́;, numerorum, ac magnitudinum ſcientias tradens, quibus omnibus ante paratis, & bene proſpectis, ita tandem uel auguſtißimum Theologiæ, uel ſplendidißimum uris, uel admirabile Medicinarum ædificium ſuperſtruas. Hoc ſolidum deinde perfectumq́; poterit cum laude ſpectari. Iam dum alius ſumptus ad eam rem deeſſe quæritur, alium temporis, alium laboris piget. Quid fit? Lignum diſtortum unum atq; alterum uix prima ex artium ſylua quæritur, his obiter & hianter conglutinatis, &

in ha

in harenam depactis, altiſsimam ſtatim Medicinarum, uel Legum ſtructuram imponunt. Sed quid efficitur? Caſa uentis & pluuijs undiq; perula pauperis & tuguri congeſtũ ceſpite culmen, quod luxatis impoſturæ contignationibus ilico corruit. Deinde fulciunt, ſartiunt, oblinunt, incruſtant, nulloq; modo ſecum habitare norunt. Nec fallit parœmia: Qui nimium properat, ſerius abſoluit. Et itẽ altera: Canis feſtinãs, cæcos parit catulos. Age igitur, quiſquis ſapere cupis, alieno periculo diſce, domumq; cum ædificas, fideliter & recte monenti Heſiodo morem gerens, ne relinquas imperfectum, ut ſit opus fortaſſe longiore mora. Cogites arbores magnas diu creſcere, nihilq; repente ſummum effici. Propter hoc nempe ſunt certi à maioribus noſtris non incogitanter inſtituti gradus, ijsq; gradibus ſuas decreuerunt laureas, ut eis qui primam Philoſophiæ partem, quæ dicendi artes continet, fœliciter didiciſſent, primam: eiſdem ſi reliquas Phyſices, & Ethices partes pari dexteritate coniunxiſſent, alteram. Hos ita laureatos tandem percipiendis altioribus ſcientijs aptos putabant. Et ſanè quidem omnes res, ipſaq; adeo natura conſtat ordine. Quo confuſo, neceſſe eſt peri

re omnia. Iam uide, quàm prudenter iſti panis lucratores nihil referre putent, quo ordine uel tempore ſumma ſtudia diſcantur, interim ignaram iuuentutem miſere adeo fallentes. Vis uno uerbo dicam, quanta ſit iſtorum prudentia. Nihilo me hercle maior, quàm Morionis illius in Saxonia. Qui quoties in culinam Principis ex more ligna ferre iubebatur, ea ex infima ſtrue reuellebat. Ordine igitur quæ prima ſunt in ſuprema ſtrue, liberales artes dicendi, rerum naturæ, & mores primum adprehendantur, & prima cœmenta, rudimentaq́; primum parentur. Poſt omnis ad Medicinam, ad Ius, aut ad quod quenq́; ſua natura maxime non quæſtus amor fert, lapis mouendus. Neq; uero pluribus ad hunc ordinem obſeruandum, ſed paucioribus certe quàm cum nihil ſuo neq; loco, neq; tempore comparatur opus erit ſumptibus. Deſidia, ignauia, & inertia, non inopia, uel penuria te piger impediunt. Vnde ſufficiebant olim ſumptus ad Sophiſticen, totis annis XX. diſcendam, ad libros ſexcenties quàm nunc pluris emẽdos, ad mercedem præceptoribus pro lectionibus, quæ nunc munificentia Principum gratis leguntur, perſoluendam. Nempe parcius, ac frugalius uiuebatur,

plus

plus oleo quàm uino impendebatur. Cum ſale pa-
nis latrantem ſtomachum bene lenıebat. Multa tu
lit fecitq́; puer, ſudauit & alſit, Qui cupiebat o-
ptatam curſu contingere metam. Eadem ſi tu fa-
cias nunc, aut facere cogites, nunquàm propter
ſumptus ordinem ſtudiorum tibi turbandum eſſe
conqueraris.

Aſt, ut tandem deſinam uobis eſſe moleſtus, be
neuolentiſsimi Viri, faceſſant hinc, & in ſolas in
ſulas deportentur omnes iſti literarum ignauiſsimi
contemptores, quos in uiam reuocare uelle, quid
eſt aliud, quàm quod aiunt, Aethiopem dealbare.
Quorum auara pectora ſic auri ſacra fames obſe-
dit & expugnauit, ut nihil neq; cogitent, neq; cu
rent, neq; cupiant aliud, quàm quod lucrum redo
let. Quibus nulla ſcientia tam honeſta, digna,
excellens & ſublimis eſſe poteſt, quam non ad in-
digniſsimum panis lucrandi quæſtum deprauent.
Næ illi ſatis ſuperq́; ſuæ ſtoliditatis quotidie pul-
chre pœnas luunt, dum balbi, ſtupidi, rudes, in-
epti, neq; natare, neq; literas docti quoties in eru
ditos uiros incidunt, nihil aliud quàm ridendos ſe
præbent. Digni qui potius ad ſtiuam, ne dicam ad
coruos relegentur, aut ad fodiēda metalla damnen

tur, quàm qui tam ignaui & craſsi aſini & onagri tanta portent myſteria. Qui neq; quid ſit eruditio neq; quò pertineat, neq; quid homini præſtet, neq; adeo quid ipſe ſit homo, quantam ſupra pecudes illius nobilitas ac dignitas, quæúe cauſſa, uel quo nomine, quodcunq; tandem ſtudium, uel artium, uel facultatum diſci, ſciri, tractariúe debeat, nouerunt. Valeant iſti, ualeant inſulſiſsimi panis lucratores, & cum Rabulis ac circulatoribus, & graculis, & ſuibus, & gallis, & aſinis, uel uſq; dum regnum obtinet Iupiter blatterent, peterent, garriant, cœnum, grana, ſtramina, nardo, gemmis & auro præponentes. Clamitent ſanè uel ad rauim uſq; de pane lucrando. Tamen hoc ſcio nunquàm plus eis hanc meam ſententiam diſpliciturã, quam uobis Integerrimi Viri confido placituram. Quos ergo tam candidis, erectis, & generoſis animis eſſe uideo, ut hæc ſtudia, quæ nunc profitemini, niſi uos ad illa tum uirtutis amor, tum natura ueſtra tuliſſet, nunquàm ſola quæſtus gratia, non dicam uel diſcere, uel docere, ſed uel reſpicere quidem dignati fuiſſetis. Agite adoleſcentes, hos doctiſsimos ſenes, & unica Scholæ noſtræ decora, tot graues & claros uiros intueamini. Ho

rum nemo

rum nemo eſt qui liberales artes non & ab ineun te ætate diligenter ordine ſuo, quantum per id tempus licuit, olim didicerit; & etiamnum, utut grauibus ſtudijs occupatus, amet & ueneretur, et uos item ſedulo diſcere cupiat & hortetur. Nolite, Ingenui Adoleſcentes, & hac tenera & prima lanugine ueſtra tam corruptos mores induere, ut alacritatem illam animi ueſtri nunquàm recuperabilem, & lætiſſimum iuuenilis æui florem fœdiſſimo quæſtus aucupio, & ſenibus etiam deteſtandæ lucri cupiditati potius, quàm politiſſimis & liberaliſſimis omnis humanitatis genitricibus elegantiſſimis Muſis impendatis. Non hoc florens illa ætas ueſtra, non generoſa indoles, non innata liberalitas, non animus, non mens, & ab omnibus auaritiæ ſordibus alieniſſima uoluntas ueſtra permittere debet. Inclytas ergo literas & ingenuas artes, nobiliſſimasq; diſciplinas, quibus nihil neq; auguſtius, neq; admirabilius in rebus mortalium diuina prouidentia terris dedit, obuijs ulnis, alacri fronte, toto pectore dies & noctes amplectamini, colite, ueneremini, ſequamini. Quæ ſolæ uobis nunquàm intermorituram gloriam & laudem, & apud præſentes, & apud

poſteros parient. Solæ famam, nomen, authoritatem, dignitatem, decus, conciliabunt & augebunt. Solæ patriæ ueſtræ præſidio, ciuibus ueſtris auxilio, parentibus ſolatio, cognatis & affinibus gaudio, decori, & utilitati, toti familiæ ueſtræ honori & ornamento. Vobis deniq; ipſis perpetuæ ſynceræq; delectationi uoluptatiq; futuræ ſunt.

HAGANOAE IN OFFICINA IOAN. SECERII, ANNO. M. D. XXX.
Menſe Martio.
W

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE